

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia: KSL:n väliaikaiset muutokset

Kuluttajaliitto- Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää seuraavat huomiot esitettyihin kysymyksiin:

1. Miten väliaikainen sääntely (suoramarkkinointikielto ja hintasääntely) on näkemyksenne mukaan toiminut? Onko sääntelyyn liittynyt erityisiä tulkintaongelmia? Onko sääntelyn noudattamisessa ilmennyt puutteita?

Kuluttajaliitto on pitänyt väliaikaisen sääntelyn säätämistä hyvänä asiana. Meillä ei ole tietoa siitä, että sääntelyyn sinänsä olisi liittynyt erityisiä tulkintaongelmia. Havaintojemme mukaan vaikutukset luotonantajien toimintaan ovat olleet kahdensuuntaisia: osa on lopettanut uusien luottojen myöntämisen tai myöntää vain mahdollisuuden tehdä nostoja jo voimassa olevista luotoista. Osa luotonantajista sen sijaan käyttää alennettua korkokattoa hyväkseen markkinoinnissa ja markkinoivat nyt nimenomaisesti ”halpojen korkojen” avulla tuotteitaan. Markkinointi on osin varsin voimakasta ja mielikuviin vetoavaa. Kuluttajille on voinut syntyä mielikuva siitä, että kyseessä on pysyvä korkokaton aleneminen.

Yritysten nettisivuilla on vaihtelevasti otettu väliaikainen korkokatto huomioon. Osa on etusivuillaan ilmoittanut, että korko on alle 10% vuoden loppuun asti ja, että sopimusehtojen mukaan korko joko pysyy samana tai muuttuu vuodenvaihteen jälkeen. Moni yritys ei kuitenkaan ilmoita sivuillaan väliaikaisesta korkokatosta tai siitä, miten nyt nostetun lainan korko muuttuu vuodenvaihteen jälkeen. Koska lainan koron näkee vasta lainahakemuksen tekemisen jälkeen, on meidän ollut vaikea tutkia sitä, noudatetaanko väliaikaista korkokattoa.

Kuluttajaliitto teki loppukesästä Facebook-sivujensa sekä kotisivujensa kautta kyselyn siitä, onko kuluttajiin kohdistettu suoramarkkinointia 1.7.2020 voimaan tulleen suoramarkkinoinnin täyskiellosta huolimatta. Kuluttajaliiton Facebookissa tekemän kyselyn mukaan 25,5 % sanoi saaneensa pikavippeihin liittyvää suoramarkkinointia (N=428) ja liiton kotisivuilla olleen kyselyn mukaan 26,4 % ilmoitti vastaavaa (N=402). Nämä tulokset antavat voimakkaan indision siitä, etteivät kaikki alan toimijat noudata suoramarkkinoinnin täyskieltoa lainasäädännön edellyttämällä tavalla.

2. Minkälaisia vaikutuksia väliaikaisella sääntelyllä on ollut?

Kuluttajaliitto toteaa, että väliaikaisen sääntelyn vaikutuksista on ollut vaikea saada tietoa. Vaikutuksien voidaan olettaa olleen hyvin erilaisia eri kuluttajaryhmien osalta. Yksittäisen velallisen kannalta etenkin korkokaton vaikutukset ovat voineet tuntua hyvinkin raskailta, mikäli lainansaanti on kiristysten takia estynyt. Tällaisissa tilanteissa korostuu tarve sille, että yhteiskunnassa on tarjolla muita keinoja taloudellisen ahdingon helpottamiseksi pikavippien sijaan.

Erittäin hankala tilanne on niiden kuluttajien osalta, jotka edelleen velkaantuvat tekemällä uusia nostoja ennen 1.9.2019 tehtyjen jatkuvien luottosopimusten perusteella. Näiden velkojen osalta koron muutos voi olla erittäin suuri, mikäli alennettu korkokatto poistuu vuodenvaihteessa.

Vaikutusten selvittäminen edellyttäisi kattavampaa tietoa kuluttajaluotoista, kuluttajien taloudellisesta tilanteesta ja niiden muutoksista sekä maksuhäiriöistä. Kokonaisuus on laaja ja monisyinen ja saatavilla olevia tietoja voidaan tulkita monella tavalla. Valmisteilla oleva positiivinen luottotietorekisteri voi aikanaan helpottaa tällaisten arvioiden tekemistä, mutta toistaiseksi arviointi on ainakin näin kansalaisjärjestölle hankalaa.

3. Olisiko tiukempaa sääntelyä näkemyksenne mukaan syytä jatkaa, ja jos olisi, missä muodossa ja miten pitkään (ottaen huomioon, että alustavan arvion mukaan omaisuudensuojaa koskevat seikat puoltavat sitä, että jo nostetut luotot jätettäisiin joka tapauksessa sääntelyn ulkopuolelle)?

Kuluttajaliitto katsoo, että tiukempaa sääntelyä tulee ehdottomasti jatkaa koronakriisin jatkuessa ja sen taloudellisten vaikutusten kasvaessa. Nähdäksemme kuluttajaluottolainsäädäntöä on tarpeen tiukentaa pysyvästi, mutta näin lyhyellä tähtämellä myös näiden väliaikaisten muutosten voimassaoloa pidentämällä voidaan turvata kuluttajien asemaa. Sääntelyn muuttaminen useaan otteeseen ja osissa on kuluttajille haastavaa, kun eri aikoina nostettuihin luottoihin noudatetaan eri sääntelyä. Siksi asiassa tulisi pyrkiä pikaisesti pysyviin muutoksiin. Saman hintasääntelyn tulisi soveltua kaikkiin luottoihin, myös jo ennen 1.9.2019 solmittujen jatkuvien sopimusten nojalla tehtyihin nostoihin. Kuluttajaliitto katsoo, että suoramarkkinointikiellon lisäksi markkinointia tulisi säännellä nykyistä tiukemmin pysyvästi. Lisäksi pidämme tärkeänä, että korkokattoa ja markkinointia koskevan sääntelyn laiminlyöntien tulisi kuulua seuraamusmaksua koskevan sääntelyn piiriin.

Helsingissä 22.10.2020

Tiina Vyyryläinen
Vaikuttamistyön päällikkö, OTK
Vaikuttamistyön ja neuvonnan tiimi